

Asia: VN/538/2019-422

Ehdotukset jätealan asetuksiksi (EU:n jätesäädöspaketti)

Jätehuollon järjestämistä koskevat yleiset vaatimukset (luku 2)

- Tähän voitte kirjoittaa lausuntonne ehdotetun jäteasetuksen luvusta 2 ja sen perusteluista.

-

Jätteiden erilliskeräys ja hyödyntäminen (luku 4)

Tähän voitte kirjoittaa lausuntonne ehdotetun jäteasetuksen luvusta 4 ja sen perusteluista

Asetusehdotuksen 26 § koskee rakennus- ja purkujätteen määrän ja haitallisuuden vähentämistä sekä käsittelyä:

”Rakennushankkeeseen ryhtyvän on huolehdittava hankkeen suunnittelusta ja toteuttamisesta siten, että käyttökelpoiset rakennusosat ja –materiaalit otetaan talteen ja käytetään uudelleen ja että hankkeessa syntyy mahdollisimman vähän ja mahdollisimman haitatonta rakennus- ja purkujätettä. Syntyvä rakennus- ja purkujäte on valmistettava uudelleenkäyttöön tai kierrätettävä. Jäte voidaan hyödyntää tai käsitellä muulla tavoin vain, jos se on perusteltua jätelain 8 §:n 2 momentissa säädetyin edellytyksin.”

Ehdotuksen sanamuodon mukaan vastuu rakennus- ja purkujätteen uudelleen käytöstä koskisi alkuperäiseen rakennushankkeeseen ryhtyvää. Tukes katsoo, että näin laajaa vastuuta ei voida käytännössä toteuttaa eikä siitä siksi pitäisi myöskään säätää. Hankkeeseen ryhtyvällä tulisi olla vastuu siitä, että käyttökelpoiset rakennusosat- ja materiaalit otetaan talteen, lajitellaan ja kirjataan uudelleen käytön mahdollistamiseksi.

EU:n rakennustuoteasetus (305/2011) koskee niitä rakennustuotteita, joille on harmonisoitu tuotestandardi tai jolle valmistaja on hakenut eurooppalaisen teknisen arvioinnin (ETA). Uudelleen

käytettävän rakennustuotteen, jolla on harmonisoitu tuotestandardi ja joka saatetaan toistamiseen markkinoille, tulee täyttää EU:n rakennustuoteasetuksen (305/2011) vaatimukset.

Asetusehdotuksen 26 §:ssä edellytetyn materiaalin uudelleen käytön ja rakennustuoteasetuksen markkinoille saattamista koskevien vaatimusten välinen suhde on Tukesin käsityksen mukaan epäselvä.

Määritelläänkö purkukohteesta saatu materiaali automaattisesti jätteeksi vai säilyykö sillä tuotestatus ja onko se tällöin edelleen markkinoilla vai milloin markkinoille uudelleen saattamisen katsotaan tapahtuvan? Milloin tuotteesta tulee jäte ja milloin se on mahdollista ottaa käyttöön ilman merkittäviä käsittelyjä? Rakennustuoteasetuksen 15 artiklan mukaan jakelijaa koskevat valmistajan velvollisuudet, jos rakennustuotetta on muutettu niin, että sen ominaisuudet eivät ole suoritustasoilmoituksen mukaisia. Miten varmennetaan se, että tuotteen ominaisuudet säilyvät purettaessa ja talteen otettaessa? Miten varmistetaan sellaisten vanhojen tuotteiden kelpoisuus, joiden ominaisuuksista ei ole olemassa testaustuloksia ja dokumentteja?

Vaikka purkutuote tulisi omaan käyttöön ja sitä ei täten saateta markkinoille, tulee sen kuitenkin täyttää rakennustuotteita koskevat eurooppalaiset ja kansalliset lainsäädännölliset vaatimukset ja kohdetta koskevat kelpoisuusvaatimukset.

Tukes katsoo, että nykyinen rakennustuoteasetus ei mahdollista laajamittaista kaupallista toimintaa sen soveltamisalaan kuuluvien rakennustuotteiden uudelleen käytölle. Uudelleen käytön tavoitteen toteuttaminen edellyttää rakennustuoteasetuksen päivytystä ja muiden rakennustuotteiden osalta kansallista lainsäädäntöä.

Kirjanpito jätteistä, siirtoasiakirja ja viranomaiselle toimitettavat tiedot (luku 5)

- Tähän voitte kirjoittaa lausuntonne ehdotetun jäteasetuksen luvusta 5 ja sen perusteluista.

-

Muut asetuksen säännökset

- Tähän voitte kirjoittaa lausuntonne ehdotetun jäteasetuksen muista säännöksistä ja niiden perusteluista.

-

Valtioneuvoston asetukset ympäristönsuojelusta annetun valtioneuvoston asetuksen muuttamisesta, PCB-laitteistojen käytön rajoittamisesta ja PCB-jätteen käsittelystä annetun valtioneuvoston asetuksen muuttamisesta sekä

viranomaisten suunnitelmien ja ohjelmien ympäristövaikutusten arvioinnista annetun valtioneuvoston asetuksen muuttamisesta

Tähän voitte kirjoittaa lausuntonne ehdotetuista muutoksista ympäristönsuojelusta, PCB-laitteistojen käytön rajoittamisesta ja PCB-jätteen käsittelystä sekä viranomaisten suunnitelmien ja ohjelmien ympäristövaikutusten arvioinnista annettuihin asetuksiin sekä niiden perusteluista.

Ehdotetut muutokset ympäristönsuojelusta annettuun asetukseen

Ehdotuksessa ympäristönsuojeluasetuksen muutokseksi esitetään, että asetuksen 15 §:n 3 momentissa todettaisiin seuraavaa: ”Lupapäätöksestä on tarvittaessa myös käytävä ilmi ratkaisu toiminnassa syntyvän aineen tai esineen luokittelusta jätelain 5 a §:ssä tarkoitetuksi sivutuotteeksi ja jätelain 5 b §:ssä tarkoitetusta hyödyntämistoimen läpikäyneen jätteen jätteeksi luokittelun päättymisestä sekä ratkaisun perustelut”. Muutos parantaa läpinäkyvyyttä sen suhteen, milloin jäte lakkaa olemasta jätettä ja sitä koskevat sekä kemikaalilainsäädännön että muun tuotelainsäädännön vaatimukset ja kemikaaliturvallisuuslain soveltamisen kannalta on myös olennainen kysymys, onko kyse jätteestä vai tuotteesta. Tukesin pitää ehdotettua asetuksen 15 §:n 3 momentin muutosta hyvänä ja viranomaistoimintaa selkeyttävänä.

Ehdotetut muutokset PCB-laitteistojen käytön rajoittamisesta ja PCB-jätteen käsittelystä annettuun asetukseen:

Perustelumuihostiassa todetaan, että kyseessä on teknisluonteinen muutos, joka liittyy POP-asetuksen uudelleen toisintoon. Tukes tuo tässä yhteydessä esille tarpeen tarkastella myös muutettavana olevan valtioneuvoston asetuksen PCB-laitteistojen käytön rajoittamisesta ja PCB-jätteen käsittelystä 2 §:n (Valmistuksen, markkinoille saattamisen ja käytön rajoitukset) sanamuotoa uudelleen koskien termin ”valmiste” korvaamista termillä ”seos” ja termin ”tavara” korvaamista termillä ”esine”. Näitä termejä käytetään sekä REACH- että POP-asetuksissa (ks. POP-asetuksen 2 artiklan kohdat 2-4).

Valtioneuvoston asetus kaatopaikoista annetun valtioneuvoston asetuksen muuttamisesta

Tähän voitte kirjoittaa lausuntonne ehdotetuista muutoksista kaatopaikka-asetukseen sekä niiden perusteluista.

Valtioneuvoston asetus pakkauksista ja pakkausjätteistä

Tähän voitte kirjoittaa lausuntonne ehdotetusta pakkaus- ja pakkausjäteasetuksesta ja sen perusteluista.

Ehdotettua 6 §:ää koskevat kommentit:

Asetusehdotuksessa esitetään lisättäväksi 6 §:ään uusi 2 momentti, jonka mukaan ” Lisäksi pakkaus voidaan merkitä pakkauksen uudelleenkäytön ja käytöstä poistetun pakkauksen etusijajärjestyksen mukaisen lajittelun ja hyödyntämisen helpottamiseksi”. Pykälä vastaa jo nykyisin omaksuttua tulkintakäytäntöä ja Tukes pitää ehdotusta hyvänä ja säännöksen soveltamista selkiyttävänä. Tukes ehdottaa selvyyden vuoksi lisättäväksi perustelumuiiston sivulle 12, 6 §:n yksityiskohtaisia perusteluja koskevan toisen kappaleen loppuun vielä seuraava maininta: ”Jos pakkauksessa on liitteen 3 mukaiset merkinnät, myös sanallisten ohjeiden käyttö pakkauksissa on sallittua.” Tukesin tietojen mukaan yleisesti käytössä ovat esimerkiksi seuraavat, kuluttajia kierrätyksessä auttavat sanalliset ohjeet: ”lajitellaan muovinkeräykseen” ja ”tyhjä (muovi)pussi lajitellaan kartonkikeräykseen”. Myös sanalliset ohjeet auttavat kuluttajaa kierrättämään oikein ja edistämään jätelain tavoitteita.

Ehdotettua 23 §:ää koskevat kommentit:

Ehdotuksen mukaan nykyinen asetuksen 21 §:n säännös Tukesin markkinavalvontatehtävästä sisältyisi ehdotetun asetuksen 23 §:ään sellaisenaan, siten että Tukes nimettäisiin 4—6 §:ssä ehdotettujen pakkauksien ominaisuuksia ja merkintöjä koskevien vaatimusten

noudattamista valvovaksi viranomaiseksi. Perustelumuiostiossa viitataan näiltä osin voimassa olevan jätelain 25 §:ään.

Pakkausjäteasetus kuuluu 16.7.2021 alkaen sovellettavaksi tulleen EU:n markkinavalvonta-asetuksen EU) 2019/1020 soveltamisalaan. Viitaten ympäristöministeriön lausuntopyyntöön luonnokseksi ympäristöministeriön hallinonalan eräiden markkinavalvontaa koskevien säädösten muuttamisesta (YM lausuntopyyntö, Asia: VN/1162/2021), Tukes toteaa, että jatkossa Tukesin pakkauksia ja pakkausjätteitä koskevan asetuksen valvontatoimivalta tulisi perustumaan ehdotettuun uutteen jätelain 24 a §:ään ja asetuksentasoiset valvontatoimivaltaa koskevat säännökset tultaisiin kumoamaan hallinnon laillisuusperiaatteen vastaisina. Tukesin näkemyksen mukaan ehdotetut muutokset, joissa Tukes nimetään lain tasolla markkinavalvontaviranomaiseksi, edellyttävät muutoksia myös ehdotetun asetuksen 23 §:n samamuotoon sekä pykälän perusteluihin. Ks. tarkemmin tähän liittyvä kommentti kohdassa ”Muuta”.

Ehdotettua liitettä 2 koskevat kommentit:

Myös asetuksen liitettä 2 pakkausten perusvaatimuksista on ehdotettu muutettavaksi vastaamaan muutettua pakkausjätedirektiiviä (94/62/EY). Näiltä osin Tukes toteaa, että muutokset vaativat jonkin verran lisätyötä valvovalta viranomaiselta, jonka tehtävänä on myös neuvoa ja tiedottaa uudesta sääntelystä.

Lisäksi perustelumuistion sivulla 19 näyttäisi olevan virhe. Liitettä 2 koskevista yksityiskohtaisissa perusteluissa viitataan nykyisen asetuksen liitteeseen 3, vaikka viittauksen tulisi olla nykyisen asetuksen liitteeseen 2.

Viittaus oxo-hajoavaan muoviin ehdotetaan lisättäväksi uuden asetuksen liitteeseen 2 kohtaan 3 d siten kuin pakkausjätedirektiivin muutos edellyttää. Tukes viittaa jo aikaisemmin jätelain muutosta koskevan hallituksen esitysluonnoksen yhteydessä esittämäänsä kommenttiin siitä, että termin oxo-hajoava sijaan suomenkielinen vastine termille on ”okso-hajoava” (ks. Tukesin lausunto luonnoksesta hallituksen esitykseksi jätelain ja eräiden muiden lakien muuttamisesta, 5.6.2020

Dnro 2989/00.00.01/2020, Asia VN/538/2019). Pakkausjätedirektiivin suomenkielisessä toisinnossa tosin käytetään termiä ”oxo-hajoava”, samoin ns. SUP-direktiivissä ((EU) 2019/904). Tukesin näkemyksen mukaan olisi suotavaa, että kansallisessa lainsäädännössä käytetään termejä, jotka ovat vakiintuneet kansallisessa kielessä. Okso-hajoava termiä käytetään esimerkiksi Suomen Kemian Seuran perussanastossa sekä Muoviteollisuus ry:n verkkosivuilla. Myös MOT- Englannin tekniikka ja kauppasanakirjasta löytyy kyseinen käänös.

Valtioneuvoston asetukset käytöstä poistettujen renkaiden erilliskeräyksestä ja hyödyntämisestä annetun valtioneuvoston asetuksen muuttamisesta, sähkö- ja elektroniikkalaiteromusta annetun valtioneuvoston asetuksen muuttamisesta, paristoista ja akuista annetun valtioneuvoston asetuksen muuttamisesta sekä romuajoneuvoista sekä vaarallisten aineiden käytön rajoittamisesta ajoneuvoissa annetun valtioneuvoston asetuksen muuttamisesta

Tähän voitte kirjoittaa lausuntonne ehdotetuista muutoksista käytöstä poistettujen renkaiden erilliskeräyksestä ja hyödyntämisestä, sähkö- ja elektroniikkalaiteromusta, paristoista ja akuista sekä romuajoneuvoista sekä vaarallisten aineiden käytön rajoittamisesta ajoneuvoissa annettuihin asetuksiin ja niiden perusteluista.

-

Muuta

Tähän voitte kirjoittaa lausuntonne muista mahdollisista jätealan asetuksiin liittyvistä asioista.

Yleistä muutoksen kohteena olevista valtioneuvoston asetuksista markkinavalvontasääntelyyn liittyen

Tämän ehdotuksen kohteena olevat asetukset kuuluvat pääosin 16.7.2021 alkaen sovellettavaksi tulleen EU:n markkinavalvonta-asetuksen (EU) 2019/1020 soveltamisalaan. Viitaten ympäristöministeriön ehdotukseen luonnokseksi ympäristöministeriön hallinonalan eräiden markkinavalvontaa koskevien säädösten muuttamisesta (YM lausuntopyyntö, Asia: VN/1162/2021), Tukes toteaa, että tämän mukaan tulisi asetuksia koskeva markkinavalvontatoimivalta jatkossa perustumaan ehdotettuun uuteen jätelain 24 a §:ään ja asetuksentasoiset valvontatoimivaltaa koskevat säännökset tultaisiin kumoamaan hallinnon laillisuusperiaatteen vastaisina. Edelleen ehdotuksessa todetaan, että asetuksen tasolla voitaisiin jatkossakin säätää tarkemmin siitä, miten Tukes markkinavalvontaviranomaisena valvoo velvoitteiden noudattamista.

Vaikka nyt lausunnolla olevassa ehdotuksessa on kyse asetuksen muuttamisesta ainoastaan niiltä osin kuin muutokset liittyvät hallituksen esityksessä HE 40/2021 vp, mainittuihin seikkoihin ja muutostarvetta on arvioitu 19.7.2021 voimaan tulleen jätelain mukaisesti, Tukes kuitenkin nostaa esille, että esimerkiksi ehdotus valvontakeinot sisältävän jätelain 127 §:n kumoamisesta siten että jatkossa valvontaviranomainen soveltaisi asetuksen valvonnassa markkinavalvontalain keinoja (1137/2016), edellyttää mahdollisesti tarkennuksia asetuksiin velvoitettujen tahojen osalta.

Tukes pitää toivottavana, että tämä tuotaisiin myös selkeästi esille perustelumuistossa ja että kaikki muutokset tulisivat voimaan mahdollisimman samanaikaisesti.

Ehdotetut muutokset paristoista ja akuista annettuun valtioneuvoston asetukseen

Paristoista ja akuista annetun asetuksen 3 §:n 2 momentti viittaa jätelakiin seuraavasti: ” Jätelain 48 §:n 1 momentin 2 kohdassa tarkoitetuissa ajoneuvoissa käytettävien ajoneuvo-paristojen ja -akkujen ja teollisuusparistojen ja -akkujen sisältämiin vaarallisiin aineisiin sovelletaan kuitenkin, mitä jätelaissa säädetään eräiden vaarallisten aineiden käytön rajoittamisesta ajoneuvoissa.” Ehdotettua pykälää ei ole tässä yhteydessä esitetty muutettavaksi, mutta Tukes toteaa, että jätelaissa ei säädetä romuajoneuvoista, vaan niistä säädetään jätelain nojalla annetussa asetuksessa.

Ehdotetut muutokset aineiden käytön rajoittamisesta ajoneuvoissa annettuun valtioneuvoston asetukseen

Romuajoneuvonasetuksen muuttamiseen liittyvässä perustelumuistion luonnoksessa todetaan kohdan 2.1 lopussa, että romuajoneuvodirektiivin täytäntöönpanon arviointi on valmistunut maaliskuussa 2021, ja se toimii pohjana vuonna 2022 mahdollisesti annettavalle direktiivin

muutosehdotukselle. Tähän liittyen ja mahdollisesti tulevana romuajoneuvoasetuksen aineiden rajoittamista koskevan 4 §:n markkinavalvontaviranomaisena (ks. edellinen kommentti), Tukes nostaa esille kyseisessä komission täytäntöönpanon arvioinnissa (SWD(2021) 60 final, s. 60) esille tuodun päällekkäisyyden aineiden rajoittamista sähkölaitteissa koskevan sääntelyn kanssa (ns- RoHS-direktiivi) ja pitää tärkeänä valvottavuuden sekä toiminnanharjoittajien toimintaedellytysten ja kierrätystavoitteiden saavuttamisen kannalta, että esille tuotuihin epäselvyyksiin ainerajoitusten soveltamisen osalta tullaan valtioneuvoston asetuksen mahdollisissa tulevissa muutoksissa kiinnittämään jatkossa riittävästi huomioita.

Jäteasetuksen liite 4 (jäteluettelo)

Tämän säädöshankkeen yhteydessä ei ole tarkoitus muuttaa jäteasetuksen liitteenä olevaa jäteluettelo, mutta Tukes haluaa tässä yhteydessä nostaa esiin jäteluettelon päivittämistarpeen. Luettelo on vanhentunut ja sen soveltaminen on erittäin haasteellista ainakin biosidien osalta. Käytännössä soveltamisongelmiin törmätään Tukesin biosideja koskevissa lupapäätöksissä, joissa joudutaan ohjeistamaan biosidien hävittämisestä.

Alla on mainittu eräitä luettelon ongelmakohtia:

- Biosidit löytyvät jäteluettelosta joistakin kohdista, mutta ei kaikista. Luettelosta voidaan huomata, että jäteluettelo koottaessa on ajateltu lähinnä puunsuoja-aineita. EU:n biosidiasetuksen biosidi-määritelmä kattaa laajan joukon kemikaaleja, joiden käyttöä löytyy melkein kaikkien otsikoiden alta.
- Jäteluettelo antaa ymmärtää, että kaikki biosidit ovat vaarallista jätettä, vaikka ne eivät olisi aineena/valmisteena luokiteltu vaaralliseksi. Samaan kategoriaan kuuluvat myös ns. vähäistä riskiä aiheuttavat biosidivalmisteet, jotka saattavat koostua luokittelemattomista tai jopa elintarvikkeeksi kelpaavista aineista. Vaatimus lajitella tällaiset tuotteet vaaralliseksi jätteeksi ei ole looginen.
- Koska jäteluettelo ei tässä yhteydessä muuteta, tulisi kuitenkin uudelleenarvioida ja ohjeistaa jäteluettelon tulkintaa. Voiko biosidivalmiste, jota ei ole luokiteltu vaaralliseksi, välttyä vaarallisen jätteen määrittelyltä?
- Lisäksi jäteluettelo ei ota huomioon muuten kuin käsitellyn puun osalta biosideilla käsiteltyjä esineitä. Tähänkin pitäisi ottaa kantaa säädöksen tulkintaa kehitettäessä.

Jätenimikkeitä ja -nimikeryhmiä koskevia huomioita:

- Jäteluettelon kohdassa 02 (maataloudessa ym. syntyvät jätteet) pitäisi olla mainittu myös kalataloudessa syntyvät jätteet huomioiden kalankasvatuksessa käytettävät biosidit. Kohtaan tulisi lisätä myös metsätaloudessa käytettävät kemikaalit nyt mainittujen maatalouskemikaalien lisäksi.

- Kohdassa 06 13 pitäisi epäorgaanisten aineiden osalta mainita myös jakelussa ja käytössä syntyvät jätteet, kuten kohdassa 07 04 on orgaanisten aineiden osalta tehty.
- Kohtaan 20 (yhdyskuntajätteet) voisi myös lisätä biosidit. Tässä yhdyskuntajätteet -osiossa käytetty torjunta-aineet - termi ei ole enää johdonmukainen muun lainsäädännön kanssa

Peltonen Kimmo
Turvallisuus- ja kemikaalivirasto Tukes

Poskiparta Mikko
Turvallisuus- ja kemikaalivirasto